

FORNUFTENS BLIK: OM EDGAR ALLAN POES AUGUST DUPIN-FORTÆLLINGER

*“Poe bevæger sig ... fra det fysiske til det åndelige, fra
det konkrete mord til det abstrakte mysterium”.*

Da Edgar Allan Poe i 1841 offentliggjorde “The Murders in the Rue Morgue” i Graham’s Magazine, kunne han næppe ane, at han dermed lagde grundstenen til en helt ny litterær genre: den moderne detektivfortælling.

Før Poe havde litteraturen naturligtvis kendt til mysterier, gåder og forbrydelser – men ingen havde tidligere konstrueret en fortælling, hvor hele det dramatiske centrum var selve opklaringsprocessen: en logisk, næsten videnskabelig undersøgelse af en forbrydelse gennem rationel efterforskning.

Poes hovedperson, C. August Dupin, er prototypen på den rationelle detektiv – et intellekt, der forener kølig analyse, psykologisk indsigt og poetisk sans. I Dupin forenes den romantiske geniæstetik med en rationalistisk klarhed, som varsler både Sherlock Holmes, Hercule Poirot og senere kriminalpsykologiske figurer. Han er både digter og videnskabsmand, både observatør og kunstner.

Poes tre Dupin-fortællinger – “The Murders in the Rue Morgue”, “The Mystery of Marie Rogêt” og “The Purloined Letter” – udgør tilsammen en trilogi om fornuftens magt, men også om dens begrænsning. Fra brutal gåde over realistisk analyse til symbolsk og næsten metafysisk refleksion bevæger Poe sig fra det materielle til det åndelige, fra blod til tanke, fra rå vold til ren idé.

* * *

Den første fortælling, “The Murders in the Rue Morgue”, er ofte blevet kaldt “den første detektivhistorie” i verdenslitteraturen. Handlingen er enkel, men chokerende: To kvinder bliver fundet myrdet i deres lejlighed under groteske omstændigheder – den ene kvalt og stoppet op i en skorsten, den anden halshugget. Politiet er forvirret; der er ingen forståelig motivstruktur, ingen spor, der fører til en menneskelig gerningsmand.

Ind træder Dupin – ledsaget af fortælleren, hans beundrende og lidt naive ven. Dupin gennemgår alle fakta, sammenligner vidneudsagn, analyserer detaljer, som ingen andre har bemærket, og afslører til sidst det utænkelige: gerningsmanden er ikke et menneske, men en orangutang.

Dette er selvfølgelig både grotesk og ironisk – Poe viser, at rationaliteten, når den anvendes rigtigt, kan trænge igennem selv det mest absurde mørke. Men samtidig ligger der en dybere kommentar: forbrydelsen er ikke et udslag af menneskelig ondskab, men af dyrisk blindhed.

I denne fortælling er den egentlige kontrast ikke mellem

godt og ondt, men mellem fornuft og instinkt, mellem menneskets evne til at tænke og naturens kaotiske kræfter.

Poe konstruerer Dupins metode som en form for analytisk poesi. Den er både logisk og æstetisk. Hans deduktioner er ikke blot beregninger, men et kunstnerisk samspil mellem fantasi og forstand. Poe kalder det “ratiocination”, der betyder systematisk, logisk ræsonnement – en kølig, metodisk tænkning, hvor man gennem analyse og slutning når frem til sandheden.

* * *

Den anden fortælling er “The Mystery of Marie Rogêt”. Her forlader Poe det blodige og dramatiske og bevæger sig ind i realismens og journalistikkens verden.

Fortællingen bygger nemlig på en virkelig sag: mordet på den unge kvinde Mary Cecilia Rogers i New York i 1841, som vakte enorm opmærksomhed i pressen. Poe overfører sagen til Paris og ændrer navnene, men opbygningen i novellen følger avisernes kronologi og den offentlige spekulation om skyld, motiv og moral.

Denne fortælling er mindre dramatisk og langt mere intellektuel. Her finder vi næsten ingen fysisk handling – blot en tankemæssig efterforskning, hvor Dupin gennemgår avisartikler, vidneudsagn og rygter for at afsløre, hvad der virkelig skete.

Fortællingen bliver et eksperiment i empirisk tænkning: Kan man alene ved hjælp af offentlig tilgængelig information udlede sandheden? Poe leger her med grænserne mellem fiktion og dokumentar, mellem digterens forestillingsevne og journalistens fakta.